

AZ ELŐVÁLASZTÁS EGY LEHETSÉGES MÓDJA – TÓTH ZOLTÁN: ELŐVÁLASZTÁS A DEMOKRATIKUS PÁRTOK ÉS KÖZÖSSÉGEK SZÁMÁRA

Az előválasztás intézményének kialakításában a demokratikus pártoknak és civil szervezeteknek van döntési joga. Ez a javaslat az intézmény létrehozásának lehetőségét kívánja bemutatni, és a szabályozás alternatíváit felvetni.

Az előválasztás céljai

1. Ezen javaslat elsődleges célja, hogy Magyarország megőrizhesse az érdemi, demokratikus választás lehetőségét. A választópolgárok politikai szándéka – a hatályos választási törvény alapján - nem tükröződhet megfelelően a parlamenti mandátumokban. Mivel a jelenlegi kormány a jog eszközét inkorrektül használja és lényegesen eltéríti a polgárok politikai akaratát a mandátumoktól, ezért új politikai intézményt kell létrehozni, amely kikerüli a mesterséges jogi akadályt.
2. Az előválasztás módszerének a célja az, hogy az önkéntesség elve alapján, demokratikus parlamenti pártok, a parlamenten kívüli pártok és közösségek (egyesületek, mozgalmak) és független személyek közös egyéni jelöltek, közös országos listát állítsanak a következő országgyűlési választásokra. Jelenleg ez az egyetlen célravezető és kidolgozott módszer, amely alkalmas az Országgyűlésben kormányzati többség leváltására.
3. Az előválasztási szervezet működtetése keretet adhat annak is, hogy a társadalmi párbeszéd alakuljon ki a politikai programok megbeszélésére, hogy társadalmi konzultációnak valóságos színtere lehessen az állampolgárokkal való politikai kapcsolattartásnak. A demokratikus pártoknak és közösségeknek azon társadalmi csoportok felé is kell fordulniuk, amelyek általában nem vesznek részt a választásokon.
4. Stratégiai cél lehet, hogy a pártokon belül ne alakulhasson ki diktatúra, a párttagok és a szimpatizánsok is beleszólhassanak hivatalos választáson induló pártjelöltek kiválasztásába. Nem tekinthető demokratikusnak az a párt és demokratának az a pártvezető, aki nem meri megmérteni magát az előválasztáson.

2018. és 2019. évi hivatalos választások időpontjai

Az Alaptörvény rendelkezése szerint a következő országgyűlési általános választásokra 2018. április-májusában, az önkormányzati választásokra 2019. októberében kerül sor. Az európai parlamenti választásoknak még nincs közelebbről meghatározható időpontja, de 2019. május-június hónapra tehető.

Az előválasztások időpontja

Az előválasztások egy összetett politikai, logisztikai, kommunikációs és részben jogi folyamat eredményeként valósíthatóak meg, ezért legalább egy év szükséges az első politikai döntés meghozatalától az a folyamat befejezéséig. Az előválasztások eredményét még az előtt ki kell hirdetni, hogy a hivatalos választási kampány elindulhatna.

Az előválasztások, mint politikai innováció

2010 óta regnáló kormány leváltására akkor van esély, ha a demokratikus ellenzéki erők képesek politikai koalícióra lépni a következő választásokra.

Elvileg sokféle módon létrehozható az a politikai koalíció, amely eredményes lehet az elkövetkező választásokon a demokratikus ellenzék számára, azonban a gyakorlatban – az előválasztáson kívül - nem látni semmilyen politikai innovációt, amely elősegíthetné a jelenlegi kormánypártok és a Jobbik legyőzését a választásokon.

A FIDESZ-KDNP többségű törvényalkotásban nem lehet a demokratikus választás hagyományosan alkotmányos értékeit és nemzetközi követelményeit megjeleníteni. Politikai innováció, új módszerek, új informatikai eszközök alkalmazásával kell a demokratikus pártoknak előkészülniük, majd győzniük a hivatalos választáson. Az előválasztás politikai innovációt jelent a politikai intézmény rendszerben.

Az előválasztás, mint a politikai szabadságjogok eszköze

A parlamenti többség tisztességtelen és átláthatatlan választási törvényeket fogadott el 2011-13 között. Az Európai Parlament és az EBESZ joggal kifogásolta a választási törvények tartalmát, és a választási eljárást, de a magyar kormány nem fogadott el egyetlen észrevételt sem. A következő választások előtt nem lehet kikényszeríteni a csalafinta és inkorrekt törvények módosítását. A demokratikus politikai erőknél a hatályos választási törvény szabályainak a betartásával, de olyan politikai eszközt kell találniuk, amely a relatíve legtöbb szavazatot elérő politikai koalícióként versenyhelyzetbe hozza az egyfordulós választásban a demokratikus ellenzéket. A választási törvények olyan jogi csapdákat állítottak a demokratikus ellenzéknek, amely politikai innováció nélkül, a politikai szabadságokra épülő együttműködés nélkül csak újabb vereséget hoz a demokratikus pártoknak.

Az előválasztáshoz nem szabad igénybe venni a jelenlegi kormány semmilyen támogatását, és nincs szükség sem a Nemzeti Választási Bizottság vagy az Iroda pénzére, támogatására, jóváhagyására, humán erőforrására. Az Alaptörvényben foglalt politikai szabadságjogok megfelelő keretet adnak az előválasztás lebonyolítására.

Az előválasztás, mint a sokpárt-rendszer védelmezője

Egyfordulós választást rákényszeríteni egy olyan politikai struktúrára, amely 1990 óta sokpárt-rendszerként működik, az olyan politikai cselszövést jelent, amelynek fő célja a választás eszközével kikényszeríteni a kétpárt-rendszer létrejöttét. (A történelemből ismertek ilyen tartalmú sikeres, ám sikertelen manipulációk is.) 2014-ben az akadályozta meg a kétpárti parlament létrejöttét, hogy a Jobbik sok szavazatot szerzett, továbbá a baloldalon részleges összefogás született.

Az egyfordulóssá tett hivatalos választást a politikai szabadságjogok gyakorlásával előrehozott második fordulóval kell kompenzálni. Ha nincs előválasztás, akkor a legtöbb szavazatot elért párt országos relatív többséggel képes a kétharmados parlamenti többség elérésére, mint ahogy azt a 2010. és 2014. évi választási eredmények is bizonyítják.

A FIDESZ-KDNP 2018. évi célja a FIDESZ-KDNP és a Jobbik alkotta kétpárti parlament kialakítása, amelyben nem jut hely a demokratikus pártoknak.

Az előválasztás, mint a civil szervezetekkel való együttműködés új formája

Az előválasztás megengedi a civil szervezetek saját jogú megméretését a választópolgárok előtt, továbbá a civil szervezetek vezetői saját jogon kipróbálhatják magukat, mint politikusok és nem kell álarcba bújva politizálniuk. A közjogi hatalomra törő civil szervezetek így nem a hivatalos választás napján vesznek el szavazatokat a demokratikus pártoktól, hanem lehetőség van a szavazatok maximalizálására a választás napján minden egyes egyéni választókerületben.

Az előválasztás a jelölő szervezetekben a belső demokráciát erősíti

A rendszerváltás terméke, hogy a pártokon belül fokozatosan erősödött a vezérelv alkalmazása a belső működésben. A pártokon belül végbement a hatalom végtelenségig való koncentrációja és centralizációja. E belső folyamatok szükségszerűen kihatnak a parlamenti pártok külső magatartására is, és kormánypártként radikálisan csökken az együttműködési készség más pártokkal, civil szervezetekkel. Az előválasztás versenyhelyzetbe hozza a párton belüli politikusokat, és megfelelő politikai kultúra mellett ez a párt társadalmi bázisának a növekedését, a kibővülését eredményezi. A vezérelv alkalmazása a gondolkodás szabadságát, az új és innovatív gondolatok megjelenését csökkenti a pártban. A vezérelv alkalmazásának a terepe a parlamenti frakció és a kormányzat belső irányítása, ahol a hatékonyság és az eredményesség célja szükségszerűen megelőzi a sokszínűséget. Demokratikus pártok nélkül nincs demokratikus állam.

Az előválasztás, mint országos hálózat

Az előválasztás az erőforrások összeadódását jelenti a demokratikus oldal számára. Az előválasztás előkészítésének az időtartama hozzáadódik a hivatalos választási kampányhoz, így

konkrét (kézzelfogható) politikai célt ad az előválasztásban résztvevőknek az önkéntes munkára. Az előválasztásra fordított anyagi források és logisztikai műveletek egységesen tervezhetők a hivatalos választási kampány munkálataival, így sokkal hatékonyabb és eredményesebb lehet a potenciális szavazók elérése. Az előválasztással kapcsolatos informatikai megoldások egy folyamatra teszik tervezhetővé az adatkezeléssel és költségvetéssel kapcsolatos ügyvitelt, és naprakész információval láthatják el a pártok és civil szervezetek vezetőit.

A média országos hálózatának a felhasználása kulcsfontosságú lehet. Még az állami televízió sem tud ellenállni annak a kísértésnek, hogy tagadja az előválasztás létét. A helyi médiák mindenképpen foglalkoznak majd az előválasztással helyben, mert minimum botrányt akarnak kelteni, az pedig már a tény elhallgatásával nem lehetséges. A kormánypárti médiák így ingyen, akár egy évig foglalkoznak a demokratikus ellenzékkel.

Országos hálózat nélkül nem lehet választásokat nyerni, regionális vagy egy-egy településen való működés a parlamenti választáson gyakorlatilag esélytelenné teszi a jelenlegi demokratikus oldal pártjainak a többségét.

Ha a demokratikus pártok közös egyéni jelölteket tudnak indítani 106 egyéni választókerületben és közös országos listát állítanak, akkor a jelenlegi kormánypárt választási törvényének a „fegyverét” ellenük lehet fordítani: a kulcs a közös fellépés, az országos hálózat létrehozása és működtetése.

Az előválasztás, mint a tisztességtelen választási szabályok korrekciója

A hatályos választási törvénynek vannak olyan tisztességtelen szabályai, amelyeket politikai eszközökkel korrigálni nem lehet, például az egyéni választókerületek aránytalan és konszenzus nélküli kialakítása, a média kampányszabályok kialakítása. Azonban a tisztességtelen választási szabályok egy része politikai eszközökkel korrigálható. Például, a győztes egyéni választókerületi mandátumok töredékszavazatainak prémium mandátumokká alakítását a demokratikus pártoknak azzal kell visszájára fordítaniuk, hogy minden egyéni választókerületben közös egyéni jelöltet kell állítani, és egy közös országos listát kell indítani. A „visszájára fordításhoz” a demokratikus ellenzék közös jelöltjeire és közös listájára van szükség. A jelenlegi kétharmados kormánytöbbség közös listával (FIDESZ-KDNP) jutott hatalomra, azonban nem számolható meg az egyik vagy másik pártot előnyben részesítő választópolgárok száma, mert a választási törvényből törölték a kapcsolt lista intézményét. Ennek a szándékos hibának az a politikai következménye, hogy a FIDESZ-szel közös listán induló KDNP, amelyre csak hibahatáron belüli támogatást mutatnak a közvélemény-kutatási adatok, ugyanakkor parlamenti frakcióval és kormányzati pozíciókkal rendelkezik, mintha létező párt volna.

A választási törvény csak azt teszi lehetővé, hogy a politikai koalíció tagjai közös listán induljanak, de elrejteti azt, hogy a pártszövetségre szavazók, mely tagszervezetet részesítették előnyben a szövetségben belül.

Ez a homály a leadott szavazatok szervezeti azonosításában komoly politikai gátja az ellenzéki demokratikus pártok összefogásának: jelen pillanatban csak a reprezentativitás szintjét el nem érő közvélemény-kutatási adatok alapján van lehetőség, politikai tárgyalások alapján megállapodni abban, hogy a ki legyen a jelölt egy-egy választókerületben, és kik kerüljenek fel az esetleges közös listára.

Korunk új kihívása a választási rendszerrel szemben: „együttes” szavazóerő a mandátumok megszerzésében, de a koalíción (szövetségben) belüli, különböző mértékű társadalmi támogatottság (a szavazatok száma) mérhető legyen. A későbbi koalíciós kormányalakítás tisztességének nélkülözhetetlen eleme, hogy a koalíció egyes tagjaira leadott szavazatok száma pontosan megállapítható legyen. Az előválasztás eredménye pontosan megmutatja az abban résztvevő szervezetekre leadott szavazatok számát.

Demokratikus deficit is van a választási törvényekben: a választópolgárnak csak arra van befolyása, hogy mely pártot támogassa aláírásával. A választónak nincs ráhatása arra, hogy

- a pártok személy szerint kit indítanak az egyéni választókerületben jelöltként, és
- az országos listán kik és milyen sorrendben szerepeljenek,
- ki legyen a miniszterelnök jelölt.

Az előválasztás megszüntethetné ezt a demokratikus deficitet.

A hatályos választási törvények és az előválasztások egymáshoz való viszonya

Az előválasztás intézménye tiszteletben tartja az Alaptörvényt, a Vjt. és a Ve. szabályait és a választópolgárokat is erre a magatartásra hívja fel. Az előválasztások rendszere nem akadályozza a választópolgárokat a hivatalos országgyűlési választásokon való részvételben, sőt arra hívja fel őket, hogy minél nagyobb számban vegyenek részt azon. Az előválasztás előre elismeri a törvényesen lebonyolított hivatalos választás eredményét.

Az előválasztások kiegészítő jellegűek a hivatalos országgyűlési választásokhoz képest: a törvényben meglévő demokrácia hiányokat kívánja a választópolgárok többletaktivitásával pótolni. Az előválasztás célja az, hogy a leválthatóvá válják a 2010 óta regnáló parlamenti többség. Ennek eszköze, hogy a demokratikus ellenzéki pártok minél szélesebb körű koalíciót hozhassanak létre és a választópolgárok már a jelölési folyamat első szakaszába – a jelöltnek ajánlott személy kiválasztásba is – beleszólhassanak. Ez az önkéntes, és állami regisztrációhoz nem kötődő folyamat elindítása és megvalósítása az előválasztást létrehozó és megvalósító Szerződés Bizottság tevékenysége által valósul meg. Az előválasztás eredménye közös egyéni választókerületi jelöltek állítása és országos közös lista jóváhagyása a választópolgárok széles körének a bevonásával. Közös jelölésre már volt példa a 2002 és 2010 között megtartott magyar parlamenti választásokon. Azonban a közös egyéni jelöltek és a közös listák nélkülözték a választópolgárok előzetes aktivitását, ezért demokrácia deficitben szenvednek.

Az előválasztás egy valódi társadalmi konzultáció arról, hogy ha a választások hivatalosan is kitűzésre kerülnek, akkor mely választópolgárok kezdjék meg a demokratikus ellenzéki szervezetek közös választási kampányát, kik legyenek a közös jelöltek, akik az ajánlóívre gyűjtik a választópolgárok hivatalos támogatását.

Az előválasztás rendszerében meghatározott szabályok politikai magatartási normák és nem jogszabályok. Ezért az előválasztás rendszerében kizárólag az abban önkéntesen résztvevők dönthetnek, sem az Országos Választási Bizottságnak, sem a bíróságoknak nincs beleszólása a folyamatokba. Ugyanakkor minden közös emberi tevékenységhez szükség van az eredmény megállapítására, továbbá ellenőrzésre és panaszforumokra. Ennek érdekében az alapítók létrehoznak egy Szerződést, az előkészítést végző projekt szervezeteket és az előválasztást lebonyolító 106 helyi „előválasztási bizottságot”. Ezek a szervezetek és az abban tevékenykedő választópolgárok független személyekként és önkéntesen végzik tevékenységüket.

Az előválasztás előkészítése az Alaptörvény „Szabadság és felelősség” fejezetének cikkei alapján, annak betartásával készült.

Mindenképpen számolni kell azonban az előválasztás folyamatában azzal, hogy a jelenlegi kormány, a jelenlegi kormánypártok, egyes állami szervek akadályozni fogják az előválasztás megvalósítását.

Az előválasztás, mint politikai koalíciós szervezet

Az előválasztás intézményét az abban résztvevő pártok és civil szervezetek és független személyek egy szerződéssel hozzák létre. A szerződésben rögzíteni szükséges az előválasztás célját, a döntésre jogosult közös szervezetet (pl. a Szerződés Bizottsága), amely az előválasztás előkészítésének szükségszerű kelléke. A szerződésben meg kell jelölni a tagszervezetek belépésének és kilépésének a feltételeit, a tevékenységek, a működés szabályait, továbbá annak kinyilatkoztatását, hogy a tagszervezetek előre elismerik az előválasztás eredményét, és azt érvényesíteni fogják a hivatalos választásokon. A tagszervezetek kötelezettséget vállalnak arra, hogy a Szerződés Bizottságát bízzák meg a szavazatszámoló bizottságok 33 ezer tagjának oktatásával.

A közös szervezet feladat- és hatáskörére akkor lehet javaslatot készíteni, ha a politikai koalíció állást foglalt az alábbi alternatívákban.

Alternatívák az előválasztás tartalmára és formájára

Az előválasztás közismert politikai módszer Európa egyes országaiban és az Egyesült Államokban. Összefoglalóan megállapíthatjuk, hogy az előválasztásra nincsenek nemzetközi standardok, hanem az egyes államok, sőt, egyes pártok a történelmi hagyományok és konkrét politikai igények szerint alakították ki saját előválasztási rendszerüket. Azonban általános az, hogy az előválasztás eredményét az előválasztásban résztvevő szervezet előre elfogadja, és a

hivatalos választáson az adott tisztségre jelöltként azt a személyt indítják el, aki az előválasztást megnyerte.

Alternatívák az előválasztás eredményének a képviselőletére

- A Szerződés Bizottsága felhatalmazást kap arra, hogy a tagszervezetekből közös pártot jegyeztessen be a bíróságon a következő országgyűlési választáson való indulás céljából.
- A Szerződés Bizottsága választási pártot hoz létre, amelyben minden szervezet megőrzi függetlenségét, de közös név/logó alatt indulnak a következő választáson.
- A Szerződés Bizottsága elősegíti, hogy a tagszervezetek koordinált módon indulhassanak a következő választáson.
- A Szerződés Bizottsága együttműködést szervez a tagszervezetek kampányai között, de minden tagszervezet megőrzi függetlenségét.

Alternatívák az előválasztással érintett tisztségekre 2018-ra:

- miniszterelnök jelölt
- tagszervezetek országos listái
- parlamenti képviselő jelölt (106)

Alternatívák az előválasztáson választójoggal rendelkezőkre:

- párttagok
- párttagok és szimpatizánsok
- bármely választópolgár.

Alternatívák a regisztrációra:

- Személyazonosító és lakcímkártya
- Fényképes igazolvány
- Politikai nyilatkozat
- Egyszer használatos e-kártya

Alternatívák a szavazás helyszíneire:

- főváros
- egyes megyék
- megyei városok
- 106 egyéni választókerület székhelye
- járási hivatalok székhelyei
- városok
- minden település

Alternatívák a szavazás módjára

- hagyományos (papír) alapú szavazás
- aktivisták segítségével elektronikus szavazás
- távoli elektronikus szavazás (saját mobil, PC, stb. útján)
- vegyes módszer, a helyi sajátosságokhoz igazodóan.

Alternatívák a szavazatok számára és módszerére:

- 1 szavazatos rendszer
- 2 szavazatos rendszer
- preferenciális szavazás (erőssorrend)
- támogató és ellenszavazó módszer

Alternatívák a finanszírozás módjára:

- az előválasztásban résztvevő szervezetek finanszírozzák
- az előválasztáson résztvevő szavazók finanszírozzák
- vegyes megoldás

Alternatívák az előválasztás, a politikai rendezvények helyszíneire és időpontjaira:

- 20x1 héten át fővárosban és a megyeszékhelyeken politikai rendezvények és előválasztás (összesen 5 hónap és 20 helyszín)
- 106 egyéni választókerület székhelyén, egy fővárosi és 19 megyei székhelyről szervezve párhuzamosan (összesen 2 hónap és 106 helyszín, átlagosan megyénként 5 egyéni választókerülettel számolva)
- 106 egyéni választókerület székhelyén, egyenként 1 nap, összesen 106 nap, stb.
- Amennyiben az előválasztással érintett tisztségek vonatkozásában olyan döntés születik, hogy a miniszterelnök jelölt előválasztására is sor kerül, akkor az időpontok meghatározása még bonyolultabb, mert attól függ, hogy a Szerződéses Bizottság milyen kampánytaktikát választ. Lehetséges, hogy a miniszterelnök jelölt választásra 2017 tavaszán kerüljön sor, és a győztes vezesse az általa nevesített árnyékkormány tagjaival a kampányt. Az is döntés lehet, hogy az előválasztás eredményeként 2017 őszén – az egyéni választókerületi/országos listás előválasztás eredményeként választódják ki a miniszterelnök jelölt.
- Konkrét döntés születhet arról is, hogy kétfordulós legyen-e az előválasztás: 2017 tavaszán a miniszterelnök jelölt, 2017 őszén az egyéni választókerületi/országos listás előválasztás kerüljön megtartásra.

1. számú melléklet: Nemzetközi tapasztalatok

Anglia, Franciaország, Németország, Spanyolország, Lengyelország, Románia, Olaszország, USA, Izrael

Anglia¹

Angliában először a Konzervatív Párt tartott előválasztást nyílt típusú rendszerben, mégpedig 2009-ben Totnes választókerületben. Érdekessége az ügynek, hogy az ottani parlamenti képviselő Antony Steel vagyonynyilatkozatát megszelleztette a Daily Telegraph, aminek hatására bejelentette, hogy nem kíván indulni a következő választásokon.

Az előválasztás megrendezéséről a helyi szervezet döntött és 10 napot adott a jelölteknek, hogy jelentkezzenek a megmérettetésre, majd azt követően a szervezet kiválasztotta azt a három jelöltet Nicholas Bye, Torbay polgármestere, Sara-Randall Johson és Sarah Wollaston orvosokat, akik indulhattak a „versenyben”.

A szavazáson minden polgár részt vehetett, de kikötés volt az előzetes regisztráció. A regisztráltak mindegyike kapott egy röplapot az indulókról, illetve egy szavazólapot, amit egy meghatározott időpontig vissza kellett küldeni a preferált jelölt megadásával.

A választás költségei 40 ezer Font körül volt, a szavazatok száma 16.497 fő (népesség: 60.462 fő és ennek 66,4%-a választásra jogosult)². A győztes Sarah Wollaston lett, a mindent visz relatív többségi választási rendszer keretei közt. Az első és a második helyezett között 15% különbség volt, ami elegendőnek bizonyult a 2010-es „hivatalos” választásokon is, így Sarah Wollaston bekerült a parlamentbe.

David Cameron sikeresnek titulálta az előválasztás eredményét és támogatásáról biztosította ennek jövőbeni használatát.

¹ Tóth Csaba: Előválasztás. 19-20. oldal. Republikon Intézet.

² <http://www.devon.gov.uk/totnesupdate.pdf>

De Gosport választókerületben is tartottak előválasztást a helyiek bevonásával, akik postai úton adták le szavazataikat, összesen 12.659 fő (népesség: 82.622 fő és ennek a 69%-a választásra jogosult).³

A Konzervatív Párt 2009 óta 13 alkalommal tartott előválasztást a fentiekben leírt két példán bemutatva, s amint látható, minden esetben a pártok választókerületeinek szervezetei bonyolították le azt.

A szavazók politikai hovatartozástól függetlenül voksolhatnak, nyílt típusú, szavazataikat postai úton adhatják le.

A **Munkáspárt** vezetői tisztjéért folytatott versenyben 2015 őszén Jeremy Corbyn⁴ mérettette meg magát sikerrel, annak ellenére, hogy a pártvezetőségben és a parlamenti képviselők között alig támogatta valaki. A „baloldal” népe szembeállva az „apparátussal” és a képviselettel, amikor Corbyn-ra szavazott.

A 71 éves Corbyn volt az, aki több mint ötszáz alkalommal szavazott pártjával szemben, és a politikát amúgy hevesen utáló fiatalok kedvence lett, mert nem rendeli alá világszemléletét a választási sikereknek.

Jellemző, hogy a brit munkásságnak soha nem imponált a felsőbb osztály argumentuma, sőt az osztályviszonyokra jellemző kölcsönös megvetés és osztálygőg uralja a politikai arénát.

Jeremy Cornbyn ahhoz a régi és szerves hagyományhoz tartozik, ahol a résztvevők egymást „testvérnek” és „elvtársnak” szólítják.

Franciaország⁵

„A francia baloldal még 2009-ben döntött a 2011-es választásról, másfél évet hagyva⁶ az előkészítésre. Korábban már kétszer próbálkoztak hasonló módszerrel 1995-ben és 2006-ban, ám akkor csak a párttagoknak tették lehetővé a szavazást, és el is maradt a remélt médiafelhajtás.

2011-ben kinyitották a részvételt, és a kétfordulós választáson az első fordulóban 2,7, a másodikban már 2,9 millió választó vett részt. Ez már olyan érdeklődés, amire a kereskedelmi tévék is bemozdultak, teret adtak a jelöltek között szervezett három vitaműsornak, a komolyabb jelöltek üzeneteit szerepeltették a hírműsorokban. Az előválasztáson való részvételhez a párttagság nem volt feltétel, elég volt egy 1 eurós hozzájárulást teljesíteni, és aláírni egy nyilatkozatot a baloldali értékek melletti elkötelezettségről. A költségeket nagyjából 3,5 millió euróra becsülték, amit a szavazáson résztvevők által befizetett 1 eurós hozzájárulások, és a párttagok befizetései fedeztek.

³ http://www3.hants.gov.uk/2011_census_gosport_summary_factsheet.pdf

⁴ http://kettosmerce.blog.hu/2015/09/12/tgm_hallatlan_baloldali_vezeto_baloldali_part_ele

⁵ Tóth Csaba: Előválasztás. 1-8. oldal. Republikon Intézet.

⁶

http://franciapolitika.blog.hu/2013/08/28/156_elovalasztasi_kiskate_magyaroknak#more5481907

A jelöltek a baloldali országgyűlési, megyei és helyi képviselők jelölhettek. A szavazásra két fordulóban került sor, a második fordulóba a két legtöbb szavazatot szerző jelölt (Hollande és Aubry) jutottak tovább, végül Hollande a szavazatok 56 százalékával (1,6 millió) nyert.⁷

Németország⁸

A Zöld Párt tartott zárt előválasztást 2013-as választások alkalmából és két vezető jelöltjüket választották ki ezzel a módszerrel. A Die Grünen és a Bündnis 90 párt tagjai választhattak, egy fordulós rendszerben. A négy jelölt közül választhatott a több mint 60 ezer párttag előválasztó, akiknek egyenként 2-2 szavazata volt. A két befutó, Jürgen Trittin és Katrin Göring Eckard jelenleg is a Német Parlament képviselője.

A másik „Green Primary” néven, egy nyílt és az egész Európai Unióra kiterjesztett online előválasztás volt, az első demokratikus előválasztás az európai választások történetében.

Négy jelöltet állítottak a „Zöldek”, kettőt Németországból, egyet Franciaországból, egyet pedig Olaszországból azzal, hogy az Európai Unió minden 16 évesnél idősebb polgára online leadhatja rájuk szavazataikat. (22.676 Fő).⁹

A kiválasztott „Spitzenkandidatinnen” egy televíziós vitaműsor keretén belül álltak ki más európai pártokkal szemben „zöld” érveikkel.

Spanyolország¹⁰

A PSOE, Spanyol Szocialista Párt 1988-ban tartott zárt előválasztást a párt miniszterelnök jelöltjének megválasztására.

Kiváltó ok egy korábbi közvélemény kutatás volt, melynek eredménye a PSOE-ről alkotott társadalmi kép jelentette, mely negatív irányba mutatott. Korruptnak, ideológiailag kiüresedettnek, megújulásra alkalmatlannak tartotta a közvélemény a Spanyol Szocialista Pártot. Felipe Gonzalez főtitkár lemondása, a legitimitás hiánya mozdította az előválasztás megtartásának irányába a pártot, amitől azt remélte, hogy a demokratikus deficit eltűnik.

Az ideiglenesen kijelölt főtitkár Joaquin Almunia kihívója Jose Borell lett, aki az előválasztáson végül is 55%-os eredménnyel győzött.

Viszont a későbbiekben nem vált gyakorlattá a miniszterelnök jelöltség előválasztás útján történő megválasztása, sem a PSOE, sem pedig más spanyol párt alkalmazásában.

2013-ban a pártkongresszus új irányba indult el, egy „baloldalibb” vonalat képviselve, aminek célja az volt, hogy az Egyesült Bal párttól átcsábítson szavazókat.

Az előválasztáson mind a PSOE, mind pedig a szövetséges pártok tagjai vehettek részt, előzetes regisztrációval. A 198.123 fő regisztrált, de végül 132.850 fő adta le voksát az előválasztáson. Kritérium volt a relatív többség megszerzése.

Lengyelország¹¹

2001-ben a Lengyel Civil Platform szerette volna a regionális pártlistán szereplő képviselő jelöltek személyét és sorrendjét, előválasztások keretén belül meghatározni, az arányos országgyűlési választási rendszerhez megfelelően.

7

http://index.hu/kulfold/eurologus/2013/08/27/ahogy_a_nagyok_csinaljak_elovalasztas_franciaorszagban/

⁸ Tóth Csaba: Előválasztás. 22-23. oldal. Republikon Intézet.

⁹ <https://www.gruene.de/themen/europa/ska-keller-und-jose-bove-gewinnen-die-green-primary.html>

¹⁰ Tóth Csaba: Előválasztás. 19-20. oldal. Republikon Intézet.

¹¹ Tóth Csaba: Előválasztás. 23-24.. oldal. Republikon Intézet.

Célja a civil mozgalomból kinőtt pártnak az ismeretség és a támogatók növelése volt, valamint média visszhangot is szeretett volna szerezni.

Mivel az előválasztás szabályai nem lettek megfelelően lefektetve, a párt vezetői befolyásra tettek szert a választások menetére és a jelöltek elnyert pozícióira is.

Jelöltek etetése, itatása, teherautón való szállítása mellett a szavazatvásárlás gyanúja is felmerült az előválasztás megtartásakor.

Románia¹²

A PSD, a Román Szociáldemokrata Párt sem járt jobban a szintén arányos választási rendszer keretei közt megtartott előválasztással 2004-ben.

A korrupciós ügyek, botrányok által okozott népszerűségvesztés kompenzálására és pozitív média visszhang szerzésre tettek próbát az előválasztással.

Eredmény: a papír alapú metódus helyett bevezetett számítógépes szavazatokkal történő csalás, ami abban jelentkezett, hogy sokkal több szavazat érkezett egyes jelöltek „kontójára”, mint az összesen leadott voksok száma.

Mind a két országban a pártelit által kontrollált és befolyásolt eredmények születtek, amiből Lengyelország tanult legelőbb, és így a 2010-es Civil Platform által rendezett zárt típusú elnökjelölti előválasztás már sokkal szervezettebben zajlott le, interneten és postai úton a párttagok 47,5 %-a, 21 ezer fő szavazott.

Az RMDSZ-ben 2004-ben már felmerült javaslat az előválasztások megtartására, azonban a megvalósítás elmaradt¹³. 2008-ban az RMDSZ úgy ítélte meg, hogy az előválasztás az MPP¹⁴-nek kedvezne, ezért a már megvalósítás szakaszába lépett előválasztás elmaradt.

2015. október 11-én lesz a „magyar-magyar” megmérettetésre előválasztás, amelyre a jelöltek jelentkezésének határideje 2015. augusztus 31. volt. Az előválasztásra regisztrálni kellett és párton kívüliek is regisztrálhattak. A tét az, hogy a három magyar párt közül melyik nyerje el a polgármester-jelölti tisztséget a Marosvásárhelyen¹⁵, az önkormányzati választáson.

Olaszország¹⁶

Európában Olaszország vezet az előválasztások lebonyolítása tekintetében, mind helyi, mind pedig országos szinten. Ezt segítette elő az a változás, mely az olasz politikai helyzetből adódott, mégpedig az, hogy az arányos választási rendszert átalakították többségi választási rendszerre. Az arányos választási rendszerben „szükségtelen” az előválasztás, hiszen az „arányos” feltételezi egy „igazságosabb” kiválasztódást.

A nemzeti szintű szabályozás nem került bevezetésre, csupán regionális szinten Toscana volt, aki 2004-ben elkészített egy helyi verziót az előválasztásokkal kapcsolatban a 2004/70 számú törvényt.

¹² U.o.

¹³

http://erdely.ma/kisregio.php?id=34951&cim=mpp_kodosites_es_porhintes_az_rmksz_el%C4%B9%E2%80%98valasztas

¹⁴

http://erdely.ma/kisregio.php?id=34951&cim=mpp_kodosites_es_porhintes_az_rmksz_el%C4%B9%E2%80%98valasztas

¹⁵

<http://www.szekelyhon.ro/aktualis/marosszek/marosvasarhelyi-elovalasztasok-kodositessel-vadoljak-az-rmksz-t>

¹⁶ Tóth Csaba: Előválasztás. 9-17. oldal. Republikon Intézet.

Mégis, a legelső alkalom egy előválasztás lebonyolítására 1995-ből származik és az olasz Lega Nord párthoz kötődik, amely zárt típusú, tehát kizárólag párttagok részére adott szavazati jogosultságot.

Azóta több mint ötven alkalommal került sor előválasztásra Olaszországban, ahol pártelnököt, polgármestert, szenátort, illetve miniszterelnököt jelöltek, illetőleg választottak ki.

Az első és komolyabb európai és nemzeti szinten is hírértékkel rendelkező alkalom 2005 októberében, Romano Prodi miniszterelnök jelölti pozíciójának elnyerése volt. Egyébként az ötletet (előválasztás) maga Prodi importálta az USA-ból.

A cél a fragmentált baloldal egységbe forrasztása és egy közösen kiválasztott jelölt, aki kihívója lett Silvio Berlusconi-nek.

Az olaszok az előválasztásban megint a politika egyik trükkjét vélték felfedezni, hiszen Prodi már korábban a baloldal egységes támogatásával Berlusconi kihívójává vált. Walter Veltroni meg is jegyezte: „Mi nem az USA-ban élünk. Nekünk nem szükséges választanunk egy vezetőt, hiszen Prodi vezetősége mindenki számára egyértelmű.”¹⁷

A 2005-ös miniszterelnöki jelöltségért folyó baloldali előválasztási küzdelemben eleinte Prodi indult egyedül, majd további hat jelölt regisztrálta magát. A média Prodit favorizálta, a többieket csupán a politikai arénában megjelent, és „arcot” szerezni vágyó versenyzőknek tartotta.

Szavazni egy Euro fejében lehetett minden 18. évét betöltött olasz állampolgárnak, illetve a bevándorlók közül azoknak is, akik már három éve az országban élnek. Kitétel volt még, hogy a szavazók egyetértenek a párt által vallott értékekkel és ezt aláírással is igazolniuk kellett.

A várt egymillió részvételi arányt megdöntő négy millió feletti leadott szavazatok bebizonyították az előválasztás népszerűségét és hatékonyságát. A „papírforma” jött be, Prodi 74,1 %-kal szerezte meg az abszolút többséget.

Természetesen a média és a kételkedők hallatták hangjukat, Berlusconi kijelentette: „Ez az egyetlen út Prodi számára, hogy választásokat nyerjen: kizárólag baloldali szavazók részvételének engedélyezése révén”. A jóslat be is vált 2006-ban Romano Prodi Berlusconi-val szemben győzelemre vitte az Uniót.

2012-ben tartották a következő miniszterelnöki előválasztást az Unió utódai, a Demokrata Párt (PD), az Ökológia és Szabadság Baloldali Párt, valamint az Olasz Szocialista Párt alkotta koalíció.

A párt vezetői döntöttek a játékszabályokról, bár egységes pozitív fogadtatás nem volt tapasztalható, többen kontraproduktívnak tartották az elképzelést.

Végül kiadták az „Értékek Kartája” dokumentációt, melyet a választásokon indulni kívánó összes jelöltnek el kellett fogadnia, de ezen felül a koalíciós partnerek által létrehozott egyezmény tartalmazta az előválasztás szabályait, ami szintén kötelező erejű volt.

Szavazhatott minden előzetesen regisztrált 18. életévét betöltött olasz állampolgár, aki a két Eurós költség hozzájárulást befizette, valamint aláírta az „Értékek Kartáját”.

Az abszolút többség hiánya miatt második fordulót kellett tartani, ahol Bersani győzedelmeskedett Matteo Renzi-vel szemben. Három millió fő szavazott.

A magas részvételi hajlandóság okai között szerepel a politika iránti érdeklődés, a pártok aktivitása, a miniszterelnöki jelölt személye, aminek hatására a politika iránt nem különösebben rajongók tábor is megmozdul.

¹⁷ <http://www.ft.com/cms/s/0/66c40314-0024-11d9-ad31-0000e2511c8.html#axzz3WijFjkaB>

USA¹⁸

Az Egyesült Államokban a páros években tartanak előválasztásokat -, szövetségi, állam és helyi -, s az ott megválasztott jelöltek lesznek az általános választásokon indulók, természetesen az adott párt támogatásával.

Az előválasztás elsődleges célja, hogy végső döntés szülessen a különböző pártok jelöltjei és a függetlenül induló jelöltek között.

A convention, a jelöltállító gyűlés az a hely, ahol a politikai pártok egyrészt megvitatják az aktuális kérdéseket, másrészt pedig a lezárult előválasztások eredményei alapján, jelölteket állítanak és hivatalosan is megnevezik elnökjelöltjüket.

A pártok csak elnökválasztási években tartanak országos jelöltállító gyűléseket, más években rendszerint kisebb, szövetségi állami szintű gyűléseket rendeznek.

A caucus-on, a párt helyi politikai gyűlésén, amelyen egy város, falu vagy megye regisztrált tagjai gyűlnek össze, hogy egy jelöltet támogassanak.

A szövetségi államok, illetve a helyi önkormányzatok határozzák meg, hogy mikor tartják az előválasztásokat vagy caucusokat. Ezek időpontjai, illetve az előválasztások és az általános választások között eltelt idő nagyban meghatározzák azt, hogy egy jelölt milyen korán indítja el kampányát, és hogy mikor és mire költ a kampánypénzekből.

Vannak olyan államok, pl. New Hampshire, ahol a választási év igen korai szakaszában tartják az előválasztásokat, s az itt aratott győzelem befolyásolhatja a későbbi előválasztások eredményeit.

Miért alacsony mégis néha a választói részvétel az USA-ban?

A választásra jogosultaknak kb. 41 %-a szavazott 2006-ban és 61 %-a 2004-ben. Számos tényező befolyásolja a választói részvételt. Sok megfigyelő úgy gondolja, hogy a regisztrációra vonatkozó jelenlegi törvények gátolják a választói részvételt. A választásra jogosultak demográfiai összetétele, a hosszabb ideig tartó politikai vagy gazdasági stabilitás, a választási eredmények előre látható volta, illetve egy-egy jelölt személyes vonzerejének a hiánya szintén befolyásolja a választói részvételt. Rendszerint többen élnek szavazati jogukkal az általános választások, mint az előválasztások során, s általában magasabb a választói részvétel az elnökválasztási években, mint a félidős választásokban.

Izrael^{19,20}

Izraelben több mint húsz éve tartanak előválasztást és mind a három nagy párt (Munkapárt, Likud (konszolidáció), Kádima (előre) él ezzel a lehetőséggel.

Cél az előválasztással minél több (párttag) választó bevonása és hogy erősítsék a bizalmat a pártok irányába, valamint a versenyképesség fenntartása is biztosítható ezzel.

A kritikusok azt mondják, hogy mindez csupán az elméletben érvényesül, a valóságban nem. Azt mondják, hogy az előválasztás sérti az esélyegyenlőséget, mert a tehetősebb jelöltek előnyhöz jutnak, hiszen egyéni kampányukat jobban tudják finanszírozni, illetve új jelöltek nehezebben tudnak bekapcsolódni a rendszerbe.

Ennek orvoslására egy törvény szabályozza az előválasztásra fordítható legnagyobb összeg határát.

¹⁸ http://hungarian.hungary.usembassy.gov/election_faq.html

¹⁹ <http://www.ynetnews.com/articles/0.7340.L-4623499.00.html>

²⁰

https://books.google.at/books?id=Q2_05wzWdAC&pg=PA170&lpg=PA170&dq=primary+election+israel&source=bl&ots=Lk5xWJEqys&sig=qlV8Dr05rKo92mVYmlUDZ67LBu4&hl=de&sa=X&ved=0CDEQ6AEwAzg8ahUKEwiWmtfYwuzHAhUCXRQKHTLlBa4#v=onepage&q=primary%20election%20israel&f=false

A másik kritika, hogy a jelöltek és az iparmágnások között kialakul egy „szoros” együttműködés, illetve az, hogy az iparmágnások megkörmékezik a jelölteket, s amikor a jelölt az általános választáson révbe ér, akkor elkötelezett lesz.

Visszaélések vannak a párttagok előválasztási regisztrációjával is, mert egyes vállalkozók befizetik a regisztrációs díjat helyettük, hogy biztosítsák ezzel a szavazatokat jelöltjeikre.

A 2013-as előválasztáskor négy pártnál találtak komoly pénzügyi szabálytalanságot.

Az előválasztásra (2014 december 31.) a Likud tagság 54%-a ment el megközelítőleg ötvenezer fő, ahol Netanjáhu fölényesen győzött.

Az izraeli előválasztás jól példázza a rendszer hibáit, amit a törvényhozás folyamatosan igyekszik azért kijavítani, és betömni azokat a réseket, ahol a visszaélések beszivároghatnak.

2. számú melléklet: Konkrét javaslat a magyarországi előválasztásra

Az előválasztás anyagi jogi alapelvei

Az előválasztáson a választójog az önkéntesség elvén alapul.

Aktív választójog az előválasztáson: Mindenkinek van választójoga, akinek az Alaptörvény és a Vjt. aktív választójogot biztosít. Az önkéntesség fogalma azt jelenti, hogy önkéntes a részvétel az előválasztás valamely szervezetének a munkájában, továbbá önkéntes a részvétel a szavazásban. Passzív választójog az előválasztáson: A Szerződés Bizottsága tagszervezetének döntése alapján jelöltnek ajánlott személy az lehet, akinek az Alaptörvény és a Vjt. alapján passzív választójoga van.

Az előválasztáson a választójog egyenlő. Minden aktív választására jogosultnak két szavazata van, az egyikkel az egyéni választókerületi jelöltre, a másikkal az országos listára szavazhat. Az egyenlőség elve számszerűen így megvalósul, míg a szavazatok súly szerinti egyenlőségét az egyéni választókerületek kialakításáról szóló törvényi rendelkezések biztosítják. A külföldön élő és a határon túli magyar állampolgárok az Alaptörvény és a Vjt. szerint élhetnek választójogukkal.

Az előválasztáson a szavazás közvetlen. A közvetlenség elve azt jelenti, hogy nincs „elektori testület” amely beépülne a szavazó politikai akarata és a megválasztott képviselő személye közé. Mindenki a szavazólapon szereplő jelöltekre, illetőleg pártra adhatja le közvetlenül szavazatát. Ez alól egyetlen kivétel van, a közös listát vezető „miniszterelnök-jelölt”, akit az előválasztáson megválasztott 106 egyéni választókerületi közös jelölt és a 92 országos listát jelölt választ meg a hivatalos kampányidőszakban. (Az országos listán valószínűleg a pártvezetők is szerepelnek.)

Az előválasztáson a szavazás titkos. Senki nem jogosult arra, hogy bárkit arra késztesen, ösztönözzön vagy kényszerítsen, hogy nyilvánosságra hozza, kire szavazott. Tilos bárkinek a szavazását kifürkészni, meglesni vagy bármilyen távérzékelő eszközzel rögzíteni. Bárki önkéntesen nyilvánosságra hozhatja annak szándékát, hogy kire fog szavazni, illetőleg utólag önkéntesen nyilvánosságra hozhatja, hogy kire szavazott.

Az előválasztások időpontja

Az előválasztások időpontja a hivatalos választási kampány kezdetének időpontja elé kell, hogy essen. Ennek az az oka, hogy a hivatalos választási kampány időszakában már az előválasztáson nyertes közös jelöltnek kell dolgoznia, a közös ajánlóívvvel kell megszereznie a hivatalos választási jelölt státuszt.

Jelenleg a választás napja előtti 50. napon kezdődik a hivatalos választási kampány, így az előválasztás folyamatának kb. 2 hónappal a választás napja előtt be kell fejeződnie. (A Ve. változás függvényében az időpont változhat.)

Az előválasztás időtartama a rendelkezésre álló emberi és anyagi erőforrások függvénye, de legalább 2 hétig (2 hétvégén) kell tartania. Minél több az anyagi és emberi erőforrás annál hosszabb lehet az előválasztás időszak, mert annál több az ajtóról-ajtóra látogatás lehetősége, annál több a rendezvényeken való személyes találkozás alkalmá a pártok és a választók között.

Az előválasztások területi szervezésének a centruma a 106 egyéni választókerület. Az egyes választókerületekben az előválasztások időpontja többféle módon a kialakítható:

- Az ideális az volna, ha minden egyéni választókerületben egy hétig tartana az előválasztás úgy, hogy a központilag szervezett logisztika kizárólag egy egyéni választókerületre koncentrálhasson: politikusok személyes jelenléte, médianyilvánosság, rendezvények, technikai feltételek, stb. Ez azt jelentené összességében, hogy az előválasztás időtartama országos szinten 106 hét, vagyis 2 év²¹ lenne. Tekintettel az előválasztás előkészítésének a jelenlegi állapotára ez nem reális megközelítés, de 2018-ra előkészíthető.
- A minimális időszükséglet 2 hét országosan, vagyis a 106 egyéni választókerület felében egy-egy hétig tarthat az előválasztás.
- Az erőforrások függvényében a központi logisztika csoportosítható: megyénkénti szervezésre (20 hét), régióként (7 hét), sőt még az is elképzelhető, hogy egyidejűleg az ország különböző földrajzi fekvésű egyéni választókerületekben legyen előválasztás.
- Egy egyéni választókerületben legalább egy hétig tart az előválasztás. A választókerület földrajzi határait figyelembe véve ez lehet egy város és 40-50 község, több kisváros és községek, fővárosi kerület, stb. Így az időtartamot a mindenütt a helyi sajátosságokhoz kell igazítani.
- Az előválasztás befejező aktusa a közös lista vezetőjének (miniszterelnök-jelölt) kiválasztása, amely nem az „előválasztók” szavazásával, hanem a 106 közös egyéni jelölt és a közös listán szereplő 92 jelölt - köztük a közös listán valószínűleg szereplő pártvezetők - részvételével történik (quasi elektori választás). Az előválasztásnak ez a csúcspontja, amely már a hivatalos kampányidőszakra esik. Kampánytaktikai kérdés a közös lista vezetője megválasztásának az időpontja, de korábban kell lennie, mint a választás előtti 21. nap.

A kettős vagy többes szavazás elkerülése

A kettős vagy többes szavazás elkerülése, a választási csalások megakadályozása érdekében olyan technikai eljárások kerülnek kidolgozásra, amelyek alapján karszalaggal, vagy kizárólag UV fényben látható festékekkel, vagy egyszeri szavazásra jogosító kártyával, vagy egyszeri

²¹ . (Az USA-ban 1 évig tart az előválasztás, de az előválasztás logisztikai előkészítése + 1 évet vesz igénybe.)

szavazásra jogosító sms-sel ellenőrizhető lesz az a tény, hogy az előválasztás jogát gyakorolta-e már az adott választópolgár. A választójogosult azonosítása lakcímkártya és fényképes igazolvány alapján történik.

Minden választási eljárásnak vannak gyenge pontjai. A biztonságot minél magasabb szintre kívánjuk emelni, annál több pénzbe kerül az előválasztás lebonyolítása. A közvélemény-kutatások is megjelölik azt a hibahatárt, amely a kutatás finanszírozás anyagi korlátai miatt jelentkezik.

Az előválasztás rendszere

Az előválasztás egyfordulós, 2 szavazatos, arányos választási rendszer, preferenciális szavazási móddal.

Az előválasztáson 106 egyéni választókerület működik, amelyek területi beosztása és székhelye megegyezik az országgyűlési egyéni választókerületekével. Az egyéni választókerületben keletkezett vesztés szavazatok, az országos listára kerülnek fel. Az országos lista szempontjából az ország egy választókerületet, ahová beszámítanak a külföldön leadott szavazatok is.

„A” változat

Az előválasztáson minden választópolgár két – preferenciális jellegű - szavazatot adhat le:

- egyik szavazatával az egyéni választókerületben induló jelölt szervezetet támogathatja, és az ezen a szervezeten belül ajánlott két jelölt alkalmassági sorrendjét is meghatározhatja, vagy egy független jelöltre szavazhat;
- másik szavazatával az országos listák közül megjelölheti azt a pártot, civil szervezetet, amelyet az országgyűlési képviselők később sorra kerülő választásán támogatni kíván. A támogatott listán belül megjelölheti a jelöltek alkalmassági sorrendjét is.

„B” változat²²

Az előválasztáson minden választópolgár 4 szavazatot adhat le:

- első szavazatával az egyéni választókerületi jelöltet támogathat,
- második szavazatával megjelölheti azt az egyéni jelöltet, akit nem kíván semmiféle módon támogatni,
- harmadik szavazatával a támogatott országos listát jelölheti meg,
- negyedik szavazatával azt az országos listát jelölheti meg, amelyet nem kíván semmilyen módon támogatni.

A második változat elfogadása esetén a választási eredmény részét képezi a nem támogató szavazatok nyilvánosságra hozása is.

Jelölt ajánlása az előválasztásra az egyéni választókerületben

Az előválasztáson egyéni választókerületi jelöltnek az a választópolgár jelölhető, aki megfelel a hatályos országgyűlési képviselői választáson a passzív választójog feltételeinek.

A Szerződés Bizottság minden tagja a szervezete nevében két jelöltet ajánlhat minden országgyűlési egyéni választókerületben annak érdekében, hogy a választópolgárok dönthessenek a szervezet politikai támogatásáról és ezen belül az alkalmasság sorrendjéről.

²² Bornai Tibor ötlete alapján Tóth Zoltán készítette a konkrét javaslatot.

A független jelöltet támogató mozgalom – a mozgalom nevében - egy választópolgárt jelölhet. Minden jelöltnek ajánlott választópolgár felkerül a jelölésről döntő szavazólapra a tagszervezetek nevének ábécé sorrendjében, ezen belül ábécé sorrendben. Jelöltet olyan szervezetek is ajánlhatnak, amelyek a hivatalos országgyűlési választáson pártjelöltként - jogi akadály miatt - nem indulhatnak.

Közös jelölésről való szavazás módja egyéni választókerületben

Az egyéni választókerületi jelölt választás szavazólapján minden Szerződés Bizottság tagszervezetnek két-két jelöltje és minden független jelölt szerepel. A választópolgárok egy – preferenciális jellegű – szavazatot adhatnak le. A szavazat annak a tagszervezetnek a jelöltje vagy független jelölt javára szolgál, amelynek a neve mellett levő körbe a választópolgár két egymást metsző vonalat helyezett el. A választópolgár azon tagszervezet jelöltjeinek alkalmasságát egy „1” és „2” arab sorszám elhelyezésével rangsorolhatja a jelöltek neve mellett elhelyezett négyzetben. Az a választópolgár, aki egy tagszervezetre szavazott, de nem élt a jelöltek alkalmassági sorrendjének a megjelölésével, az a választópolgár elfogadta a tagszervezet által állított sorrendet.

Az előválasztás eredménye egyéni választókerületben (első változat, az „A” változat szerint)

Az előválasztáson az egyéni választókerületben a legtöbb szavazatot (relatív többség) elért tagszervezetnek a legtöbb „1” sorszámot elért jelölje lesz az előválasztás győztese. Az előválasztás győztese jogosult lesz arra, hogy a közös egyéni jelöltet támogató szervezetek nevében közös ajánlószelvényeket gyűjtsön az országgyűlési választás kampányidőszakában és közös jelöltként regisztráljon a hivatalos választási szerveknél.

Az egyéni választókerületben vesztes, legtöbb 1 sorszámot elért jelöltjének a szavazatai, töredékszavazatként, felkerülnek a tagszervezet országos listájára.

Az előválasztás eredménye egyéni választókerületben (második változat, az „A” változat szerint)

Az előválasztáson az egyéni választókerületben a szavazatoknak több mint a felét elért (abszolút többség) tagszervezetnek a legtöbb „1” sorszámot elért jelölje lesz az előválasztás győztese. Az előválasztás győztese jogosult lesz arra, hogy a közös egyéni jelölt nevében közös ajánlószelvényeket gyűjtsön az országgyűlési választás kampányidőszakában és közös jelöltként regisztráljon a hivatalos választási szerveknél.

Ha az egyéni választókerületben egyik jelölt sem érte el a szavazatoknak több mint a felét, akkor valamennyi szavazat töredékszavazatként felkerül a tagszervezet országos listájára, és a tagszervezet az országos listán összesített szavazatai arányában kapott jelölt státuszok számából tölthet be győztes helyet egyéni választókerületben. Az előválasztás központilag megállapított győztese jogosult lesz arra, hogy a közös egyéni jelölt nevében közös ajánlószelvényeket gyűjtsön az országgyűlési választás kampányidőszakában és közös jelöltként regisztráljon a hivatalos választási szerveknél.

Az előválasztás eredménye egyéni választókerületben (harmadik változat, az „A” változat szerint)

Az előválasztáson az egyéni választókerületben a tagszervezet által elért szavazatok az országos listára kerülnek. A tagszervezet az országos listán összesített szavazatai arányában kapott jelölt státuszok számából tölthet be győztes helyet egyéni választókerületben. Az előválasztás központilag megállapított győztese jogosult lesz arra, hogy a közös egyéni jelölt nevében közös ajánlószelvényeket gyűjtsön az országgyűlési választás kampányidőszakában és közös jelöltként regisztráljon a hivatalos választási szerveknél.

Jelöltek ajánlása az előválasztás országos listájára

Az előválasztáson a Szerződés Bizottságának minden tagszervezete jogosult országos listát indítani annak érdekében, hogy a választópolgárok véleményt nyilváníthassanak a tagszervezetek társadalmi támogatottságáról külön-külön.

Minden tagszervezet 92 személyt ajánlhat a listáján az előválasztásra.

Az előválasztáson a külön-külön állított országos listákra az a választópolgár jelölhető, aki megfelel a hatályos országgyűlési képviselői választáson a passzív választójog feltételeinek. Amennyiben a hatályos választási törvény lehetővé teszi, akkor a minden tagszervezet köteles kisebbségi és határon túli jelöltet is állítani saját listáján. Az országos listát állító tagszervezetek legalább fele arányban nőket jelölnek a listára, beleértve a kisebbségi és határon túli jelölteket is. A Szerződés Bizottság minden tagszervezete a szervezet nevében tíz jelöltet tüntet fel az országos lista szavazólapján annak érdekében, hogy a választópolgárok dönthessenek alkalmasság sorrendjéről.

Jelöltek választása országos listán

Az országos lista szavazólapján a Szerződés Bizottsága minden tagszervezetének 10-10 jelöltje szerepel. A választópolgárok egy – preferenciális jellegű – szavazatot adhatnak le. A szavazat annak a tagszervezetnek a javára szolgál, amelynek a neve mellett levő körbe a választópolgár két egymást metsző vonalat helyezett el. A választópolgár azon tagszervezet jelöltjeinek alkalmasságát egy „1” – től „10” – ig terjedő arab sorszám elhelyezésével rangsorolhatja a jelöltek neve mellett elhelyezett négyzetben.

Az a választópolgár, aki egy tagszervezetre szavazott, de nem élt a jelöltek alkalmassági sorrendjének a megjelölésével, az a választópolgár elfogadta a tagszervezet által állított sorrendet.

Az előválasztás eredménye közös országos listán

A közös lista vezetője (közös miniszterelnök jelölt) a 106+92 elektor által megválasztott személy lesz.

Az előválasztás eredményeként a tagszervezetek az általuk külön-külön elért szavazatok száma alapján az összes érvényes szavazathoz megállapított aránynak megfelelő számban jelenthetnek be az országgyűlési képviselők következő hivatalos választására a közös listán szereplő jelölteket. A közös lista 92 jelöltjének a sorrendje a tagszervezet által elért szavazatok arányában a preferenciális erőssorrend szerint történik: a közös lista 2. helyén a legtöbb szavazatot elért tagszervezet listájának a vezetője lesz; a közös lista 3. jelöltje a második legtöbb szavazatot elért tagszervezet listájának vezetője lesz; a közös lista 4. jelöltje a harmadik legtöbb szavazatot elért lista vezetője lesz;....A közös lista jelölti helyeinek a betöltése a 93. helyig folytatódik.

Ha a közös lista vezetője (közös miniszterelnök jelölt) az előválasztás közös listáján is bekerül a közös listára, akkor a tagszervezet listája felcsúszik, és a tagszervezet részére járó jelölti pozíció a tagszervezet következő jelöltje tölti be.

(A közös országos lista eredmény megállapítási szabályai pontosításra kerülnek annak függvényében, hogy az egyéni választókerület három változata közül melyik kerül elfogadásra.)

A listavezető helyét a 106 egyéni közös jelölt és a 92 országos listás közös jelölt titkos szavazással dönti el a hivatalos kampányidőszakban rendezett választáson, de még a választás előtt legalább 21 nappal.

Az egyéni választókerületi országgyűlési képviselők közös mandátumai

Az országgyűlési képviselők következő hivatalos választásán induló közös jelöltek egyéni választókerületi szavazataik alapján győznek vagy vesztenek. A győztes és a vesztes szavazatok alapján a járó töredékszavazatok a Szerződés Bizottság közös országos listájára kerülnek. Az egyéni választókerületben győztes jelöltek országgyűlési képviselő mandátumot kapnak.

Az országgyűlési képviselők országos listájának közös mandátumai

Az országgyűlési képviselők következő hivatalos választásán induló közös országos lista jelöltjei a hatályos választási törvény alapján szereznek képviselői mandátumot. Az országos közös listáról a szavazatok és töredékszavazatok száma szerinti sorrendben kapnak mandátumot a közös jelöltek.

A megválasztott közös egyéni és közös országos listás képviselők frakciói az Országgyűlésben

Erre a területre a jelenlegi javaslat nem terjed ki, az új Országgyűlés alakuló ülésen hatályos szabályok az irányadók.

Az előválasztások szervezeti struktúrája

1. Szerződés Bizottság, amelynek feladata az 2013-14. évi előválasztásra szerződést kötni a demokratikus ellenzéki pártok, civil szervezetek és független jelöltek között. Döntéshozó testület, amely alapító tagjai és csatlakozó tagjai vannak. A tagok jogai eltérőek. A Jóléti Bizottság a Szerződés Bizottság része, amely a megoldja a szervezetek között időközben felmerülő konfliktusokat.
2. Jogi Bizottság, amely az előválasztás dokumentumait a Szerződés Bizottság elé terjeszti, a kisebbségi véleményekkel együtt (dokumentumok: Előválasztási Szabályzat, Adatvédelmi Szabályzat, Költségkezelési Szabályzat, stb.)
3. Aktivisták Kommunikációs Központja, amely megteremteti és üzemelteti az aktivisták közötti kommunikációt az előkészítés időszakában, majd összesíti az egyes jelöltekre leadott szavazatok számát, begyűjti és továbbítja és megválaszolja a panaszokat, problémákat.
4. Logisztikai és Oktatási Centrum, amely megszervezi az előválasztások országos előkészítését és lebonyolítását.
5. 106 egyéni választókerületre szervezett Előválasztási Bizottság, amelynek tagjai azok a szervezetek, amelyek a Szerződés Bizottságát alkotják, továbbá azok a szervezetek is,

amelyek jelöltet indítanak az adott egyéni választókerületben. Az Előválasztási Bizottság a helyi végrehajtó szerv, amely előkészíti, megvalósítja az előválasztást, majd szervezi a közös egyéni jelöltek kampányát, gyűjti az aláírásokat a közös ajánlóívre, stb. Az Előválasztási Bizottságnak területi alapon szerveződő albizottságai is lehetnek.

6. A központi és a 106 egyéni választókerületi szervezeti egység közé regionális vagy megyei szervezeti egység is kialakítható.

Az Alternatívák eldöntése után további kidolgozásra váró fogalmak és feladatok:

1. párt jelölt
1. független jelölt
2. civil szervezet tagja által támogatott független jelölt
3. civil szervezet tagja által támogatott pártjelölt
4. közös jelölt egyéni választókerületben
5. közös országos lista
6. hatályos választási törvény
7. szavazólap mintája
8. szavazás módja jogi értelemben
9. szavazás technikai módszerei (papír, internet, mobil, stb.)
10. érvényes és érvénytelen szavazatok
11. relatív többség
12. töredékszavazat
13. abszolút többség
14. Az előválasztások napjának a meghatározása (kitűzése)
15. Előválasztási Bizottság feladatai és hatásköre
16. Az előválasztás eredményét tartalmazó jegyzőkönyvek formája és tartalmi követelményei, hitelesítésük rendje
17. Az előválasztás szavazatösszesítésének folyamata
18. Költségvetési tervezés módszertana
19. Informatikai infrastruktúra
20. Szoftver-tervezés igazgatásszervezési alapjai
21. Logisztikai és oktatási módszertan
22. Oktatási anyagok

3. sz. melléklet: A MASZÖV és tevékenysége

A következő országgyűlési képviselői választásokra jelöltek állító demokratikus és önkéntes társadalmi mozgalom neve Magyar Szövetség (MASZÖV). A MASZÖV választási célú szövetség, amelyet az arra illetékes bíróságon társadalmi szervezetként – ezen belül pártként – bejegyeztek. A MASZÖV-nek minden olyan párt vagy társadalmi szervezet vagy független jelöltet támogató mozgalom tagja lehet, amely az alapító okiratot elfogadja. A MASZÖV elfogadja a hatályos jogszabályokat, békés úton kívánja az Országgyűlésben a kormányzati többséget megszerezni, és elutasítja a hatalom erőszakos vagy kizárólagos megszerzésének a jogosságát. A MASZÖV tagjai kötelezettséget vállalnak arra, hogy a következő országgyűlési képviselői választásra közös választási keretprogramot hirdetnek meg közös jelöltek indítása érdekében.

A MASZÖV tagjai kötelezettséget vállalnak arra, hogy a következő országgyűlési képviselői választáson annak az egyéni választókerületi közös jelöltnek gyűjtenek - a MASZÖV nevében - jelöltet ajánló szelvényeket, aki az előválasztáson a legtöbb szavazatot kapta.

A MASZÖV tagjai kötelezettséget vállalnak arra, hogy a következő országgyűlési képviselői választáson a tagszervezet nevében a MASZÖV közös jelöltje mellett kampányolnak és saját tagságukat a MASZÖV közös jelöltjére való szavazásra hívják fel.

A MASZÖV tagjai kötelezettséget vállalnak arra, hogy a következő országgyűlési képviselői választáson a MASZÖV közös jelöltjei számára közös kampányalapot hoznak létre és a támogatások forrását nyilvánosságra hozzák.

A MASZÖV tagjai kötelezettséget vállalnak arra, hogy a következő országgyűlési képviselői választáson győztes közös jelöltjei a MASZÖV nevében szereznek mandátumot.

A MASZÖV alapítói

Alapítók azok a pártok, civil szervezetek, amelyek az alábbi feltételeknek mindegyikének, egyidejűleg megfelelnek

1. bíróságon jogerősen bejegyzett társadalmi szervezet
2. elfogadja az alapító okiratot és abban foglalt kötelezettségeket, továbbá a szervezeti és működési szabályzatot
3. kötelezettséget vállal arra, hogy saját alapító okiratának (szervezeti és működési szabályzatának) az országgyűlési képviselő jelölésével kapcsolatos részét, összhangba hozza a MASZÖV szabályzataival
4. aláírta a MASZÖV bírósági nyilvántartásba vételére vonatkozó kérelmet.

Az előválasztáshoz csatlakozó társadalmi szervezetek, független jelöltet támogató mozgalmak:

Csatlakozók azok a pártok, civil szervezetek, amelyek az alábbi feltételeknek mindegyikének megfelelnek

1. bíróságon jogerősen bejegyzett társadalmi szervezet
2. elfogadja az alapító okiratot és abban foglalt kötelezettségeket, továbbá a szervezeti és működési szabályzatot
3. kötelezettséget vállal arra, hogy saját alapító okiratának (szervezeti és működési szabályzatának) az országgyűlési képviselő jelölésével kapcsolatos részét, összhangba hozza a MASZÖV szabályzataival
4. az alapító tagok $\frac{3}{4}$ -e támogatja felvételét
5. aláírta a MASZÖV bírósági nyilvántartásba vételének kiegészítésére vonatkozó kérelmet.

Csatlakozhat az előválasztás folyamatához az a független jelöltet támogató mozgalom, amely elfogadja az alapító okiratot, továbbá a szervezeti és működési szabályzatot, és az alapító tagok $\frac{3}{4}$ -e támogatja felvételét.